

Przeczytaj z podręcznika rozdział poświęcony potopowi szwedzkiemu. Następnie przeczytaj poniższy wywiad z Prof. Januszem Tazbirem, historykiem, specjalistą zajmującym się historią Polski w XVII wieku. Pochodzi on z gazety „Rzeczpospolita” z 20 marca 2014 roku.

**Co już wiedziałeś? Podkreśl na zielono.
Co Cię zdziwiło? Podkreśl na czerwono.**

Echo wydarzenia, jakim była obrona klasztoru jasnogórskiego, znajdujemy w języku dziennikarzy sportowych. Używają oni określenia obrona Częstochowy na działanie chaotyczne i rozpaczliwe. Jak ten zwrot ma się do sytuacji z listopada i grudnia 1655 roku pod murami klasztoru?

Janusz Tazbir: Określenie to zupełnie nie odpowiada tamtym wydarzeniom. Jasnogórska twierdza była dobrze zaopatrzona, posiadała artylerię na dobrym poziomie, lepszą nawet niż szwedzka. obrońcy mieli czas przygotować się przed naciągnięciem wojsk szwedzkich. Sama zaś obrona nie była chaotyczna ani rozpaczliwa. Działania oblegających Szwedów były zresztą dość niemrawe. Zakonnicy umiejętnie bronili klasztoru.

Dlaczego przeor Augustyn Kordecki nie spełnił żądania Szwedów i nie wpuścił ich w mury klasztoru?

JT: [...] w miarę posuwania się wojsk [szwedzkich] zaczęła się pospolita grabież. Wywożono m.in. księgozbiory. Kordecki miał uzasadnione powody do obaw, że wpuszczając załogę szwedzką, narazi skarby jasnogórskie na zatracenie. Obraz Matki Boskiej przezornie został wywieziony.

Czy Szwedom chodziło tylko o łupy?

JT: Jasna Góra była umocnionym punktem, którego nie opanowali. Jednym z niewielu na mapie Rzeczypospolitej, takim jak Gdańsk i Zamość. Ale w gruncie rzeczy Szwedzi nie przywiązywali dużego znaczenia do opanowania Jasnej Góry.

Czy obrona Jasnej Góry była epizodem wojny polsko-szwedzkiej, czy też jej punktem zwrotnym?

JT: Ustalenia Olgierda Górki i Adama Kerstena wskazują, że nie był to moment przełomowy. Zwracali oni uwagę, że wzmianki o obronie Jasnej Góry w ówczesnych diariuszach i pamiętnikach są tylko marginalne.

.Sienkiewicz, pisząc "Potop", wiedział, że obrona klasztoru nie była momentem przełomowym?

JT: Zapewne wiedział, lecz nie miało to dla niego większego znaczenia. A Jasna Góra potrzebna mu była ze względu na wymowę ideową powieści.

Czy historyk może zagrozić legendzie, choćby nie posiadała żadnych podstaw źródłowych?

JT: A broń Boże! Legenda jest zwykle barwniejsza i łatwiejsza w odbiorze. Ludzie lubią, żeby jakieś wydarzenie było punktem zwrotnym, jakiś człowiek siłą sprawczą i decydującą. To dotyczy także obrony Jasnej Góry.

**O co chciał(a)byś zapytać Profesora Tazbira?
Gdzie sam szukał(a)byś takich informacji?**

W razie potrzeby przeczytaj tekst jeszcze raz, zwracając teraz uwagę na takie kwestie:

Co tekst mówi o przyczynach oblężenia i obrony Jasnej Góry?

Dlaczego Szwedzi chcieli zdobyć Częstochowę?

Dlaczego zakonnicy chcieli jej bronić?

Co tekst mówi o przebiegu oblężenia?

Jak przebiegało oblężenie:

Ze strony wojsk szwedzkich?

Ze strony polskich obrońców?

Jaki bohater oblężenia wymieniany jest z imienia i nazwiska?

Co tekst mówi o skutkach oblężenia?

Jakie były skutki oblężenia Jasnej Góry:

Dla Szwedów?

Dla Polaków?

Czytając wywiad (jeśli trzeba) po raz trzeci wybierz i podkreśl te stwierdzenia dotyczące pracy historyków, które są zgodne z wypowiedzią Janusza Tazbira.

Ustalenia historyków bywają mało atrakcyjne dla czytelników.

Wagę wydarzenia można poznać po tym, że jest opisywane przez wiele osób.

Nie od razu wiadomo, czy coś jest albo było ważnym wydarzeniem.

Wydarzenia historyczne czasem są pamiętane inaczej niż naprawdę się działy.

Znaczenie wydarzeń albo postaci może być różne dla różnych czytelników.

Historycy nie zawsze są zgodni w ocenie wydarzeń i ich doniosłości.

Na jakiej podstawie można ocenić, czy obrona Jasnej Góry jest ważnym wydarzeniem w historii Polski? – materiał do burzy mózgów (uczniowie zgłaszają swoje propozycje kryteriów oceny, które następnie można przedyskutować na forum klasy). Oto kilka sugestii, które jednak nie są „oficjalnym” rozwiązaniem problemu i nie powinny tłumić samodzielnego myślenia uczniów.

1) Czy Częstochowa była ważną polską twierdzą?

Jeśli tak, to skąd o tym wiemy? Jeśli nie, to dlaczego Szwedzi chcieli ją zdobyć?

2) Czy w oblężeniu i obronie wzięło udział wielu żołnierzy?

3) Czy walka była bardzo zacięta? Co o tym świadczy?

Czy niewielka liczba ofiar świadczy o słabej walce, czy o dobrym przygotowaniu obu stron?

4) Czy w walce wzięli udział wybitni dowódcy o wysokiej randze?

5) Czy o bitwie było głośno w ówczesnej Polsce i Europie?

A co jeśli informacje o tym zaginęły?

6) Czy walka została uwieczniona w malarstwie?

Kiedy powstały obrazy, kto je malował i po co?

7) Czy walka została uwieczniona w literaturze?

Kiedy powstały utwory, kto je pisał i po co?

8) Czy walka została uwieczniona w muzyce?

Kiedy powstały utwory, kto je tworzył i po co?

9) Czy rezultat walki był inny niż wcześniejszych starć między jednymi i drugimi wojskami? Czy odparcie oblężenia Szwedów dało nadzieję Polakom?

10) Czy po nieudanym oblężeniu Jasnej Góry Szwedzi przestali odnosić łatwe zwycięstwa? A czy Polacy zaczęli odnosić zwycięstwa?

Rekapitulacja: Rozstrzygnij, czy obrona Jasnej Góry była ważnym wydarzeniem w dziejach Polski. Uzasadnij swoją decyzję.